

„Hol sírjaik domborulnak...”

Honvéd emlékmű Tordaszentlászlón

2008. november 2-án honvéd emlékművet avattunk Erdélyben, Tordaszentlászlón a millenniumi Kiserdőn. Erre a tragikus eseményre tekintünk vissza 64 esztendő távolából.

1944. szeptember 4-ről 5-re virradóan a II. Magyar Hadsereg újjászervezett alakulatai és német katonai egységek átlépték az Észak- és Dél-Erdélyt elválasztó országhatárt és benyomultak Dél-Erdélybe. Itt találták szembe magukat a délről és keletről Dél-Erdélybe betörő orosz, valamint román katonai alakulatokkal. Az első ütközetre a Tordaszentlászlóhoz közeli Kisbányai-szorosban került sor, ahol a visszavonuló vasgárdista és mániuista-terrorista csapatok rátámadtak a bevonuló magyar és német egységekre. Így ez lett a tordai csata előszobája, amit a magyarok és a németek vívtak a délről és keletről beözönlő orosz és román csapatokkal Észak-Erdély és Kolozsvár megmentése érdekében. Ezeknek a harcoknak és a szembenállók véraldozatának köszönhetően nem pusztult el Erdély fővárosa, Kolozsvár.

Tordaszentlászlón a Jósika-Mikes Széchen(?) 64 szobás, angol barokk stílusú, 1931-től tudószenatóriummként szolgáló kastélyban, a 2. Magyar Királyi Hegepótdandár hadikórházában ápolták azokat a magyar és német katonákat, akik 1944 szeptember-októberében a tordai csata során Egregetetőn, Indalon, Kisbányán, Pusztaszentkirályon, Kékbükön, Oláhlétán, Kisfenesen, Tordaszentlászlón és határában sebesültek meg. Akik a kastélykórházban haltak meg, azokat a kastély parkjának tisztásán temették el, sírjaik fölé fakeresztet állítva. Így maradtak az egyéni és közös katonasírok 1946 kora márciusáig, amikor a szanatórium igazgatója, a renegát székely: dr. Stefan Secui unszolására az akkori hatóságok a hősöket kihantoltatták és a millenniumi Kiserdőben levő községi temetőbe, közös sírba újra temették. A temetőt azonban az államosítás után, 1951-ben a honvédsírokkal együtt, a Gyalui és a Kolozsvári Erdészeti Hivatal pribékjei földgyalival a földdel egyenlővé tették, majd teraszosították és erdei fenyővel ültették be. Ime, ezért zöldőbbek és magasabbak ott a fenyők!

Az elpusztított honvéd- és német katonasírok fölé Tordaszentlászló RMDSZ-szervezete, Önkormányzata és Közművelődési Egyesülete honvéd emlékoszlopot és jelképes sírhantot emelt a 23 ismert és 16 ismeretlen nevű magyar honvéd és 5 ismeretlen nevű német katona tiszteletére, amit 2008. november 2-án avattunk fel. Az avatóünnepségen megjelent, koszorúzott és beszédet mondott *Szilágyi Mátyas*, a Magyar Köztársaság kolozsvári főkonzulja, koszorúzott a bukaresti Magyar Követség képviselőjében *Sándor Mátyas* alezredes, légügyi katonai attasé; képviseltették magukat és koszorúztak: *Máté András Levente*, Kalotaszeg parlamenti képviselője, a Történelmi Vitézi Rend Észak-Erdélyi Törzshöz tartozó Kolozsvári, Nagyvárad, Szilágysomlyói, valamint a Kolozs-Tordai Szék Torda-Aranyos Rendjének tagjai; vitéz *Pataky József*, a Tordai Honvéd Hagyományörző Bizottság elnöke, székkapitány pedig beszédet mondott, és köszönőokmányt nyújtott át azoknak, akik valamilyen módon hozzájárultak a kegyeleti emlékhely kialakításához és az avató ünnepség sikeréhez, mint *Tamás Gebe András* polgármester, aki az önkormányzat részéről vállalta az emlékmű kivitelezésének anyagi fedezetét. Ilyen köszönő okmányt vehetett át *Derzsi Sándor*, *Gebe Attila*, a Tordaszentlászlói Kórus és Fúvószenekar, *Balázs Attiláné* és *Vannai István* karnagyok, a Tordaszentlászlói Iskola VII. és VIII. osztálya, *Boldizsár Zeyk Zoltán* magyar tanár, a Közművelődési Egyesület elnöke, *Enyedi Tamás* és *Gebe Szilárd* szavalók, *Balázs Attila* és *Szöke Zoltán* lelkészek, *Tamás Balha István* vendéglátóiparos, továbbá *Gebefügi Albertné*, *Bányai Zoltánné*, *Tamás B. Andrásné*, *Laczi Lászlóné*, *Kiss Sándor*, a tordai *Péter Árpád*, *Olyán Csere András*, valamint *Boldizsár Zeyk Imre*, az RMDSZ helyi elnöke, az emlékmű és emlékhely kialakításának kezdeményezője és szervezője, s az 1944. évi hadiesemények átéelője, ismertetője.

Az itt elesettek és eltemetettek hozzátartozói közül jelen volt néhai Bognár Alajos honvéd fia és népes családja a magyarországi Pusztamonostorról, aki „*Elhulltanak legjobbjaink e hosszú harc alatt*” jellegével koszorúztak és helyezték el a kegyelet virágait az emlékművön Tordaszentlászló több emlékező lakosával együtt.

Hatvannégy év hallgatás és elhallgattatás után értük meg ezt az ünnepet, amikor méltó emléket állíthatunk a 39 magyar honvédnek és 5 német katonának, akik a II. világháború idején itt, ezen a földön, a mi falunkban vagy annak a környékén váltak világháborús áldozatokká. Ezek a katonák hittek az Istenben, hittek az Igazságban, és hittek bennünk, mindezen értékek kesei örökösében.

Boldizsár Zeyk Imre